

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE PEDAGOXÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)
CURSO 2019-2020 – MODIFICADA POR COVID-19

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DIDÁCTICA DA MÚSICA E DA LINGUAXE MUSICAL II (2º CUAD.)										
ESPECIALIDADE:	PEDAGOXÍA					ITINERARIOS:			PED. XERAL E DA L.M.	
CARÁCTER:	OBRIGATORIO					TIPO DE CLASE:			COLECTIVA	
DEPARTAMENTO:	PEDAGOXÍA					XEFE DE DPTO.:			Adriana Cristina García García	
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:			Adriana Cristina García García	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	4
ECTS/CUAD.						6			Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS					EMAIL/TEL/WEB			TITORÍA	
	Adriana Cristina García García					aulamusicaldeadriana@gmail.com			Luns de 16:30 a 17:30 h.	

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
<p>DESCRIPTOR: Principios psicopedagóxicos da aprendizaxe da música. Desenvolvemento das capacidades musicais. Metodoloxía e planificación didáctica. Desenvolvemento e avaliación do proceso educativo. Análise dos diversos currículos de educación musical. Deseño de procedementos e estratexias de ensinanza-aprendizaxe</p>	
<p>COÑECEMENTOS PREVIOS: Os correspondentes as materias de Teoría da Educación I e II, Psicopedagogía e Didáctica da música e da linguaxe musical I.</p>	
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS (OPCIONAL)	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	1, 4, 8, 12, 15
COMPETENCIAS XERAIS:	1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 18, 19, 22, 27
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	1, 2, 3, 5
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBXECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Espertar interese polo feito educativo e pola participación activa.	T8, T12, T15, X10, X18, X19, X27, E1, E2, E5
2. Desenvolver os principios da psicopedagogía xeral e a súa aplicación no ensino musical.	T12, T15, X: todos E: todos.
3. Propiciar unha actitude de análise e crítica respecto da teoría e a práctica educativas, encamiñadas á elaboración de ideas e xuízos propios, baseados no coñecemento da realidade.	Todos
4. Adquirir un núcleo estruturado de saberes e técnicas, logrado por observación, vivencia e estudo, que teña directa conexión co futuro traballo profesional.	Todos
5. Capacitar para o estudo e a investigación persoal no ámbito educativo.	T: todos, X5, X10, X13, X18, E: todos.
6. Conseguir unha conciencia clara da importancia da materia de Linguaxe Musical nos estudos musicais.	T12, T15 X: todos E: todos
7. Coñecer os principios do ensino da linguaxe musical, nos cursos 3º e 4º do grao elemental de conservatorio.	Todos
8. Aprender a utilizar a entoación como medio de formación auditiva relacionándoa co ditado musical e os coñecementos rítmicos e teóricos apresos.	T1, T4 X: todos E: todos

4. CONTIDOS Os que aparecen en cor vermella xa non forman parte da programación modificada. Eses contidos quedan pendentes para o próximo curso (engadiranse a Didáctica III).		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Desenvolvemento das capacidades musicais. Estratexias de ensinanza-aprendizaxe	1.1. Desenvolvemento das capacidades musicais na etapa intermedia de Linguaxe Musical. 1.2. A memoria musical. 1.3. Hábitos de estudo. 1.4. A creatividade na aula de Linguaxe Musical. 1.5. Novas tecnoloxías aplicadas á materia de Linguaxe Musical.	2
2. Didáctica do ritmo.	2.1. Condicións básicas para o desenvolvemento da educación rítmica na etapa media. 2.2. Exercicios de nivel medio de desenvolvemento psicomotriz. 2.4. O ritmo. Aspectos progresivos. Procedimentos metodolóxicos na etapa media da aprendizaxe. 2.5. Análise da progresión rítmica nos cursos 3º e 4º de Linguaxe Musical. 2.6. Metodoloxía específica para os contidos rítmicos desta etapa. 2.7. Percepción, creación e interpretación rítmica.	2
3. O currículo en relación co ritmo	3.1. Obxectivos xerais e didácticos, contidos e criterios de avaliación do 3º e 4º curso de Linguaxe Musical (Grao Elemental) referidos ao ritmo.	0.5
4. A teoría musical aplicada ó ensino musical de nivel intermedio.	4.1. Sistematización da lectura e escritura musicais no nivel intermedio (claves, lectura armónica, novas grafas...) 4.2. Profundización nos contidos teóricos: intervalos, compases, tonalidade, expresión, sintaxe musical... 4.3. Grupos de valoración especial. Por excedencia e por deficiencia. 4.4. Claves. Relación das claves entre si. 4.5. Alteracións. Dobres alteracións. Enharmonías: notas, intervalos, tonalidades. 4.6. Aordes. Tipos de aordes tríadas. Inversións. Cadencias. Notas extrañas aos aordes. 4.7. Coñecemento progresivo das distintas familias instrumentais. 4.8. Outras escalas: pentatónica, hexátona, cromática... 4.9. Notas de adorno básicas: apoiatura, mordente, trino, grupeto.	1
5. Didáctica da teoría.	5.1. Recursos didácticos na sistematización da lectura e escritura musicais no nivel intermedio. 5.2. Recursos didácticos para o ensino dos contidos teóricos de linguaxe musical na etapa intermedia. 5.3. A secuenciación de contidos teóricos na etapa intermedia.	2
6. O currículo en relación coa teoría musical.	6.1. Obxectivos xerais e didácticos, contidos e criterios de avaliación do 3º e 4º curso de Linguaxe Musical (Grao Elemental) referidos á teoría.	0.5
7. entoación e afinación.	7.1. A entoación no nivel medio. Traballo interválico tonal. Tonalidades de ata cinco alteracións. Outras escalas. 7.2. Análise da progresión melódica na etapa intermedia de Linguaxe Musical. 7.3. Percepción, creación e interpretación melódica.	2
8. A educación vocal.	8.1. Condicións para o desenvolvemento da educación vocal. A muda da voz. 8.2. Recursos didácticos para a educación vocal na etapa intermedia. 8.3. Percepción, creación e interpretación melódica.	1
9. O repertorio vocal.	9.1. O repertorio vocal monódico e polifónico na etapa media de Linguaxe Musical. Formas e estilos. Criterios didácticos para a súa selección. 9.2. A canción e o canon como instrumento de traballo nesta etapa. 9.3. A modulación.	1
10. O currículo en relación coa entoación e a educación vocal.	10.1. Obxectivos xerais e didácticos, contidos e criterios de avaliación do 3º e 4º curso de Linguaxe Musical (Grao Elemental) referidos á entoación.	0.5
11. A educación auditiva.	11.1. Aspectos rítmicos e melódicos. O ditado musical. Problemas que presenta a realización do ditado. Importancia na formación do pensamento e a memoria musical. Recursos didácticos. 11.2. O timbre. A cor. Recoñecemento físico e auditivo dos diferentes instrumentos. Identificación auditiva de distintas combinacións instrumentais. A audición e o ditado tímbricos. Recursos didácticos. 11.3. A monodia. A melodía. Textura polifónica. O acorde. As cadencias: tipos e función. O adestramento da percepción e recoñecemento das harmonías básicas e das diferentes cadencias. Recursos didácticos. 11.4. A audición da obra musical: adestramento da percepción e recoñecemento dos aspectos básicos da obra escoitada e desenvolvemento da memoria. Recursos	2.5

	didácticos: o musicograma... A creatividade. 11.5. Análise da progresión auditiva na etapa media.	
12. O currículo en relación coa educación auditiva.	12.1. Obxectivos xerais e didácticos, contidos e criterios de avaliación do 3º e 4º curso de Linguaxe Musical (Grao Elementa) referidos á educación auditiva.	0.5
13. A Linguaxe Musical no currículo de Danza e Arte Dramática	13.1. A Linguaxe Musical nos estudos de Danza 13.2. A Linguaxe Musical nos estudos de Arte Dramática	0.5
TOTAL SESIÓNS:		16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral	40		40
Práctica individual (estudio)		41	41
Práctica colectiva	21		21
Secuenciación de contidos		10	10
Composición de repentes rítmicos, ditados, exercicios teóricos e leccións de entoación		50	50
Portafolios		15	15
Titorías	1		1
Actividades de avaliación	2		2
TOTAL HORAS:			180

6. AVALIACIÓN **Os traballos que aparecen en cor vermella xa non forman parte da programación modificada.**

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Práctica individual	<p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento.</p> <p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entoación no grao elemental 3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º).</p>	T1, T4, X(todas), E(todas)	60%

	<p>Realización de 12 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Selección de cancións para a aprendizaxe de determinados elementos rítmicos e melódicos.</p> <p>Programación dun videoxogo de aprendizaxe musical con Scratch.</p>		
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisións, autoanálisis, reflexións, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de información, exercicios, dúbidas resoltas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propostas, exemplos musicais, estudo de métodos....	T1, T4, T12 X (todos) E (todos)	30%
Asistencia presencial ata o 13 de marzo	<p>Observación sistemática individual do discente, a través dunha ficha de valoración descritiva do grao de consecución dos contidos, nunha contorna de actividade no aula, valorando de forma concreta a aplicación dos contidos ás diferentes situacións que se propoñan.</p> <p>Participación de forma activa en clase, preguntando cantas dúbidas presentenllenos e propondo todos os proxectos que se nos ocorran, sexan grandes ou pequenos.</p>	T8, T12, T15 X (todos) E (todos)	10%
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Proba escrita	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	40%
Práctica individual	<p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento.</p> <p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entoación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p>	Todas	60%

	<p>Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º).</p> <p>Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Programación dun videoxogo de aprendizaxe musical con Scratch.</p>		
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA CON MÁIS DE CATRO FALTAS)			
Proba oral por videochamada	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	30%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisións, autoanálisis, reflexións, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de información, exercicios, dúbidas resoltas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propostas, exemplos musicais, estudo de métodos....	T1, T4, T12 X (todos) E (todos)	20%
Práctica individual	<p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento.</p> <p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entoación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º).</p> <p>Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se</p>	Todas	50%

	<p>resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Selección de cancións para a aprendizaxe de determinados elementos rítmicos e melódicos.</p> <p>Programación dun videoxogo de aprendizaxe musical con Scratch.</p>		
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
Proba oral por videochamada	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	30%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisións, autoanálisis, reflexións, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de información, exercicios, dúbidas resoltas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propostas, exemplos musicais, estudo de métodos....	T1, T4, T12 X (todos) E (todos)	20%
Práctica individual	<p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento.</p> <p>Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entoación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres.</p> <p>Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º).</p> <p>Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical.</p>	Todas	50%

	<p>Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).</p> <p>Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.</p> <p>Selección de cancións para a aprendizaxe de determinados elementos rítmicos e melódicos.</p> <p>Programación dun videoxogo de aprendizaxe musical con Scratch.</p>		
--	--	--	--

Observacións:

Para ser avaliados os alumnos deberán obter polo menos un cinco en cada apartado (en todas as convocatorias e modalidades de avaliación).

Para optar a videochamada hai que ter entregados todos os traballos e o portafolios.

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- ARAVAL (grupo). *Temas de Lenguaje musical*. Ed. Piles.
- ARAVAL (grupo). *Lenguaje Musical*. Ed. Piles.
- ASESORES PEDAGÓGICOS DE ENCLAVE CREATIVA. *Dictados*. Enclave creativa ediciones.
- CAÑADA, P.; LÓPEZ, A.; MOLINA, E. *Cuaderno de audición*. Enclave creativa ediciones.
- COBO GÓMEZ, A. *Iniciación Coral*. Ed. Nueva Carisch España / Real Musical.
- COOPER, G. Y MEYER, L. B. *Estructura rítmica de la música*. Ed. Idea Books, S. A. Colección Idea Música.
- COSTA, E.; MORENO, A. *Cuaderno de dictados*. Ed. Mundimúsica ediciones.
- FRAISSE, P. *Psicología del ritmo*. Editorial Morata.
- FUENTES, P. Y CERVERA, J. *Pedagogía y Didáctica para Músicos*. Ed. Piles.
- GALOFRÉ MORA, E. Y GALOFRÉ MORA, F. *Lenguaje Musical*. Ed. Dinsic.
- GARRIGÓS GARCÍA, R. M. *Entonando*. Ed. AB Música Ediciones Musicales
- GIL PÉREZ, M., IGLESIAS GONZÁLEZ, J. Y ROBLES OJEDA, G. *Lenguaje Musical Rítmico*. Si bemol ediciones.
- GIL PÉREZ, M., IGLESIAS GONZÁLEZ, J. Y ROBLES OJEDA, G. *Lenguaje Musical Melódico*. Si bemol ediciones.
- GRABNER, H. *Teoría general de la música*. Editorial Akal.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Apuntes sobre didáctica musical*. Enclave creativa.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Ritmo y lectura*. Ed. Nueva Carisch España/Real Musical.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Ritmo y Palabra*. ED. Real Musical.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Educación auditiva. Lenguaje Musical*. Enclave creativa ediciones.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Dictado Musical melódico*. Ed. Real Musical.
- LÓPEZ, A. Y MOLINA, E. *Cuadernos de Teoría*. Enclave creativa ediciones.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Nuevos cuadernos de teoría*. Real Musical.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Coro*. Ed. Rivera Mota.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Cuadernos de Lenguaje*. Real Musical.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Cuadernos de Audición*. Real Musical.
- MOLINA, E., ARIÑO, M. P., FERNÁNDEZ, D. Y RONCERO, M. A. *La improvisación en el Lenguaje Musical*. Ed. Real Musical.
- MOLINA, E. Y RONCERO, M.A. *Lenguaje Musical*. Enclave creativa Ediciones.
- MOLINA, E.; ARROYO, I.; NAVARRO, M.D.; RIVAS, S. *Coro*. Enclave creativa ediciones.
- MUÑOZ RUBIO, E.; MANCHADO TORRES, M. *Entonación para el siglo XXI*. Mundimúsica ediciones.
- NAVARRETE PORTA, A. M. *Lectura rítmica*. Sociedad Didáctico Musical.
- NAVARRETE PORTA, A. M. Y MORENO BUENDÍA, M. *El lenguaje de la Música*. Ed. Sociedad Didáctico Musical.

- NAVARRETE PORTA, A. M.; AUSEJO FERNÁNDEZ, C. *Canta, canta. Lenguaje creativo a dos voces*. Ed. Música Didáctica.
- NAVARRETE PORTA, A. M. y otros. *Lecciones de solfeo*. Sociedad Didáctico Musical.
- NAVARRETE PORTA, A. M. y otros. *Lectura cantada*. Sociedad Didáctico Musical.
- PEDRO, D. de, *Teoría completa de la música*. Real Musical.
- PERANDONES, M.A. *Nueva metodología del lenguaje musical*. Mundimúsica ediciones.
- ROBLES OJEDA, G. *Nuevo Lenguaje Musical*. Si bemol ediciones.
- ROBLES OJEDA, G. *Dictados*. Si bemol ediciones.
- RONCERO GÓMEZ, V. *Andante. Lenguaje Musical*. Ed. Rivera Mota.
- SIERRA, F. *El Lenguaje Musical*. Ed. Real Musical.
- SIERRA, F. *El lenguaje musical en canciones populares a dos voces*. Ed. Real Musical.
- SIERRA, F. *Para cantar. Lenguaje Musical*. Mundimúsica ediciones.
- SIERRA, F. *Lecciones de entonación*. Ed. Real Musical.
- TEMES, J. L. *Tratado de solfeo contemporáneo*. Ediciones línea.
- ZAMORANO DONOSO, A. *Lenguaje Musical*. Edilog.
- ZAMORANO DONOSO, A. *Nuevos dictados progresivos*. Mundimúsica ediciones.
- ZAZPE TORRES, P. J. *Articulaciones rítmicas*. Ed. Música Mundana.

8. OBSERVACIÓNS

Para ser avaliado o alumno deberá entregar todos os traballos.